

**รายงานผลการถอดบทเรียนชุมชนเข้มแข็งบ้านแม่ก่ง
ตำบลบ้านเป้า อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง**

ชุมชนบ้านแม่ก่ง เป็นหมู่บ้านหมู่ที่ ๓ ของตำบลบ้านเป้า ในเขตการปกครองของอำเภอเมือง ซึ่งประกอบด้วย ๙ หมู่บ้าน ได้แก่ หมู่ที่ ๑ บ้านแค หมู่ที่ ๒ บ้านทุ่งมานเหนือ หมู่ที่ ๓ บ้านแม่ก่งเหนือ หมู่ที่ ๔ บ้านเหล่า หมู่ที่ ๕ บ้านเป้า หมู่ที่ ๖ บ้านใหม่ บ้านทางทุ่ง หมู่ที่ ๗ บ้านทุ่งมานใต้ หมู่ที่ ๘ บ้านหนองร่อง หมู่ที่ ๙ บ้านหัวทุ่ง โดยมีทิศเหนือ ติดกับ ต.บ้านเอื้อม อ.เมือง จ.ลำปาง ทิศใต้ ติดกับ ต.บ่อแฮ้ว อ.เมือง จ.ลำปาง ทิศตะวันออก ติดกับ ต.ต้นธงชัย อ.เมือง จ.ลำปาง และทิศตะวันตก ติดกับ ต.หนองหล่ม อ.ห้างฉัตร จ.ลำปาง ภายในชุมชนมีสถานที่สำคัญ เช่น วัดแม่ก่ง ชมรมผู้สูงอายุบ้านแม่ก่ง ศูนย์เด็กเล็กบ้านแม่ก่ง และโรงเรียนบ้านแม่ก่ง เป็นต้น

วิทยาลัยฯ ได้ให้การสนับสนุนและร่วมมือกับชุมชนบ้านแม่ก่งในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ ที่ผ่านมามีการดำเนินการมาได้ ๔ ระยะ ได้แก่ ระยะที่ ๑ การสร้างความตระหนักต่อสังคมผู้สูงอายุ (๒๕๔๔-๒๕๔๗) ระยะที่ ๒ การสร้างแกนนำ (๒๕๔๗-๒๕๕๑) ระยะที่ ๓ การสร้างเครือข่ายเพื่อการพัฒนาผู้สูงอายุ (๒๕๕๑-๒๕๕๘) และ ระยะที่ ๔ การพัฒนาการบริหารจัดการระบบการดูแลผู้สูงอายุแบบครบวงจร (๒๕๕๙-๒๕๖๒) ดังนั้น ในปีงบประมาณ ๒๕๖๑-๒๕๖๒ วิทยาลัยฯ ได้วางแผนดำเนินการต่อ โดยมุ่งเน้นการพัฒนาศักยภาพของแกนนำในการบริหารจัดการระบบบริการผู้สูงอายุในชุมชนเพื่อพัฒนาระบบบริการผู้สูงอายุโดยชุมชนมีส่วนร่วม โดยมีการประชุมร่วมกับแกนนำ การวางแผนในการบริหารจัดการร่วมกับกรรมการ เพื่อให้ผู้สูงอายุได้รับบริการที่จำเป็น และวิทยาลัยฯ ให้การสนับสนุนการให้บริการวิชาการ นอกจากนี้ชุมชนบ้านแม่ก่งยังมี หน่วยงานต่างๆ ซึ่งเป็นเครือข่ายสำคัญในการดำเนินงาน เช่น สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จังหวัดลำปาง และ ศูนย์พัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุ จังหวัดลำปาง องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านเป้า โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล บ้านทุ่งมานเหนือ และโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลสบไพร เช่น การปรับปรุง สิ่งแวดล้อมในบ้านผู้สูงอายุ เพื่อป้องกันความเสี่ยงจากการหกล้ม ได้รับการสนับสนุนงบประมาณการปรับปรุง สิ่งแวดล้อมในบ้านผู้สูงอายุจาก ศูนย์พัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุ จังหวัดลำปาง เป็นเงินจำนวน ๖๐,๐๐๐ บาท โดยเริ่มมีการสำรวจ สิ่งแวดล้อมภายในบ้านของผู้สูงอายุ และให้การปรับปรุงบ้านของผู้สูงอายุที่มีความต้องการช่วยเหลือมากที่สุดก่อน โดยมีการประสานความร่วมมือกับองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านเป้าในการติดตามประเมินสิ่งแวดล้อมและวางแผนการปรับปรุงสิ่งแวดล้อมในบ้าน โดยทางองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านเป้า จะเป็นผู้จัดช่างมาปรับปรุงร่วมกับแรงงานในหมู่บ้านโดยไม่คิดค่าใช้จ่าย และวางแผนการติดตามเยี่ยมผู้สูงอายุร่วมกับอสม.และตัวแทนแกนนำจากชมรมผู้สูงอายุบ้านแม่ก่ง

ชุมชนบ้านแม่ก่ง ได้มีการดำเนินการพัฒนาความเข้มแข็งของชุมชนอย่างต่อเนื่อง เช่น การจัดตั้งกองทุนสวัสดิการชุมชน ธนาคารบ้านแม่ก่ง การส่งเสริมสุขภาพจิต และการปฏิบัติธรรม การส่งเสริมอาชีพและรายได้สำหรับผู้สูงอายุ/ครอบครัว การตรวจเยี่ยมเพื่อการดูแลต่อที่บ้าน การให้บริการรถรับ-ส่ง การส่งเสริมสุขภาพ และการป้องกันความเจ็บป่วย และการปรับเปลี่ยนที่อยู่อาศัยและสิ่งแวดล้อมให้เหมาะสมกับผู้สูงอายุ เป็นต้น ซึ่งได้มีการดำเนินการอย่างต่อเนื่องจนถึงปัจจุบัน และยังได้เป็นต้นแบบให้ชุมชนอื่นโดยคณะกรรมการของชุมชน ได้เป็นแกนนำด้านการออกกำลังกาย ไปถ่ายทอดให้ผู้สูงอายุ ในชมรมผู้สูงอายุในตำบลบ้านเป้า เช่น บ้านเอื้อม บ้านแค บ้าน

เหล่า บ้านใหม่พัฒนา และตำบลอื่นๆ เช่น ตำบลพิชัย ตำบลบ้านแลง ตำบลบุญนาคน และ ตำบลต้นธงชัย เป็นต้น

ผลการดำเนินกิจกรรมการดูแลด้านสุขภาพและสังคม

๑. การส่งเสริมสุขภาพจิต และการปฏิบัติธรรม
 - การส่งเสริมสุขภาพจิต และการปฏิบัติธรรม ทำให้ผู้สูงอายุและเด็กวัยเรียนมีสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน
 - เป็นการทำกิจกรรมกลุ่มทำให้มีการพูดคุยและมีความเข้าใจกันมากขึ้น ทำให้เกิดจิตอาสาเพื่อนช่วยเพื่อน
 - เด็กวัยเรียนที่มาสวดมนต์ สามารถท่องบทสวดมนต์ได้ มีสมาธิมากขึ้น ผู้ปกครองพึงพอใจ รู้สึกมีความสุข

๒. การส่งเสริมอาชีพและรายได้สำหรับผู้สูงอายุ/ครอบครัว
 - ช่วยส่งเสริมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างวัยเด็ก ผู้ใหญ่และผู้สูงอายุ
 - ช่วยสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่น และศิลปวัฒนธรรมไทย ให้กับเด็กวัยเรียน และวัยรุ่นในชุมชน

- ทำให้ผู้สูงอายุมีรายได้เพิ่ม รู้สึกมีคุณค่าเพิ่มขึ้น จากการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์
 - เป็นการฝึกทักษะการทำงาน และการออกกำลังกายของกล้ามเนื้อต่าง ๆ
๓. การตรวจเยี่ยมเพื่อการดูแลที่บ้าน
 - ช่วยให้เกิดความรัก ความสามัคคี และชุมชนมีจิตอาสาเพื่อนช่วยเพื่อน
 - ช่วยให้ผู้สูงอายุที่มีปัญหาสุขภาพที่บ้านได้รับการดูแลอย่างต่อเนื่อง และสิ่งของเครื่องใช้ที่

- จำเป็น
- ช่วยให้ผู้สูงอายุที่มีปัญหาสุขภาพที่บ้านเกิดกำลังใจในการดูแลตนเอง
 - ผู้สูงอายุที่มีปัญหาสุขภาพที่บ้านได้รับการส่งต่อและขอรับความช่วยเหลือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

- ๔.การให้บริการรถรับ- ส่ง
- ประชาชนในชุมชนบ้านแม่ก่งได้รับความสะดวกรวดเร็ว และประหยัดค่าใช้จ่ายในการเดินทาง ไปโรงพยาบาล และการไปร่วมกิจกรรมต่าง ๆ

๕. กองทุนสวัสดิการ
- ประชาชนในชุมชนบ้านแม่ก่ง มีแหล่งทุนสำรองเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการจัดสวัสดิการให้สมาชิกในชุมชน

- ประชาชนในชุมชนบ้านแม่ก่งได้รับการส่งเสริมเรื่องการออมเงิน
- นักเรียนในชุมชนบ้านแม่ก่งได้รับทุนเรียนดี ทำให้เกิดความขยัน ความรับผิดชอบในการเรียนมากขึ้น

๖. การจัดตั้งธนาคารบ้านแม่ก่ง มีสมาชิกจำนวน ๒๑๘ คน (ข้อมูลล่าสุด ๔ ธค ๒๕๖๑)

- มีเงินฝาก จำนวน	๑,๑๘๕,๔๑๔	บาท
- เงินทุนหมุนเวียน	๕,๘๗๓,๓๒๔	บาท
- เงินให้กู้	๒,๗๔๘,๓๐๐	บาท
- ดอกเบี้ย	๒๘,๖๐๒	บาท

๗. การส่งเสริมสุขภาพและการป้องกันความเจ็บป่วย

- ผู้สูงอายุได้รับการส่งเสริมสุขภาพและการป้องกันความเจ็บป่วยจากโรคเรื้อรัง จากการใช้สมุนไพรพื้นบ้านในการดูแลสุขภาพ และการออกกำลังกายเป็นประจำ เช่น การเดินแอโรบิก การเดินโดยใช้ไม้เท้า

- ชุมชนมีศูนย์จิตอาสาวัดความดันโลหิต การเจาะหาน้ำตาลในเลือด การชั่งน้ำหนัก เพื่อคัดกรองปัญหาสุขภาพ และโรคเรื้อรัง และป้องกันการเกิดภาวะแทรกซ้อนจากโรคเรื้อรัง

- ผู้สูงอายุได้รับความรู้เรื่องการดูแลสุขภาพโดยเฉพาะโรคเรื้อรังเช่น โรคเบาหวาน และโรคความดันโลหิตสูง

- ผู้สูงอายุได้รับการประสานและส่งต่อการดูแลผู้สูงอายุที่มีปัญหาสุขภาพกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

๘. การปรับเปลี่ยนที่อยู่อาศัยและสิ่งแวดล้อมให้เหมาะสมกับผู้สูงอายุ

- ผู้สูงอายุมีความเสี่ยงต่อการเกิดอุบัติเหตุและการพลัดตกหกล้มลดลง

- ผู้สูงอายุที่ได้รับการปรับเปลี่ยนที่อยู่อาศัยและสิ่งแวดล้อมให้เหมาะสมมีความพึงพอใจและคุณภาพชีวิตดีขึ้น

- มีการปรับเปลี่ยนอยู่อาศัยและสิ่งแวดล้อมให้เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุมีความเสี่ยงต่อการเกิดอุบัติเหตุและการพลัดตกหกล้มในปี ๒๕๖๑ จำนวน ๒๓ ราย

- มีการสำรวจปัจจัยเสี่ยงต่อการหกล้มของผู้สูงอายุ และความต้องการการปรับเปลี่ยนสิ่งแวดล้อมใน ปี ๒๕๖๒-๒๕๖๓

ปัจจัยแห่งความสำเร็จที่นำไปสู่ความเข้มแข็งอย่างยั่งยืน

จากผลการดำเนินงานพัฒนาชุมชนให้มีความเข้มแข็งด้านสุขภาพและสังคม เป็นผลมาจาก

๑. การมีโครงสร้างบริหารจัดการที่ชัดเจน โดยการแต่งตั้งคณะกรรมการในแต่ละกิจกรรมเพื่อบริหาร จัดการ ร่วมกัน และมีการบริหารงานโดยคณะกรรมการที่ซื่อสัตย์ และสมาชิก ไว้วางใจ

๒. การมีแกนนำที่มีประสบการณ์ เสียสละ มีวิสัยทัศน์ และสามารถให้คำปรึกษา และให้ความร่วมมือในการยึดหลักการมีส่วนร่วม ยึดมติเสียงส่วนใหญ่ และรับฟังเสียงส่วนน้อยเพื่อปรับปรุงแก้ไข

๓. มีการบริหารจัดการระบบการดูแลผู้สูงอายุอย่างเป็นระบบ โดยมีคณะกรรมการร่วมกับวิทยาลัยพยาบาลฯ ให้การสนับสนุน

๔. การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการและคนในชุมชน ในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ทำให้เกิดความร่วมมือ ร่วมแรงกัน

๕. มีการทำงานเป็นทีม แบ่งหน้าที่กันชัดเจน และทุกคนรับผิดชอบต่อหน้าที่อย่างจริงจัง

๖. มีการบูรณาการงานการทำงานร่วมกับภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้องเพื่อขอสนับสนุนการดำเนินงานต่าง ๆ

๗. มีการทำงานที่ประสานงานซึ่งกันและกันอย่างต่อเนื่อง และมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันตลอดเวลา ทำให้เกิดความผูกพัน

๘. ชุมชนมีความสามัคคีเป็นหนึ่งเดียวกัน และพร้อมเพรียง มีเพียงส่วนน้อยที่ขาดการให้ความร่วมมือ

ปัจจัยที่สำคัญคือผู้นำชุมชนที่เป็นทางการ และไม่เป็นทางการ เช่น ปราชญ์ และชาวบ้าน ได้ร่วมกันขับเคลื่อนงานพัฒนาต่างๆ ก่อให้เกิดการทำกิจกรรมร่วมกันจนประสบความสำเร็จ เช่น การพัฒนากองทุนสวัสดิการชุมชน เพื่อช่วยเหลือเกื้อกูลกัน การสร้างนิสัยการออมบน พื้นฐานความพอเพียงโดยการเชื่อมโยงคนในหมู่บ้านและเงินกองทุนต่างๆ ที่มีอยู่ใน หมู่บ้านมาบริหารจัดการเพื่อนำผลกำไรที่ได้มาเป็นสวัสดิการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

ประโยชน์ที่ชุมชนได้รับการพัฒนา

ด้านสุขภาพ

๑. ผู้สูงอายุได้รับการคัดกรองปัญหาสุขภาพ การส่งเสริมสุขภาพและการป้องกันความเจ็บป่วยจากโรคเรื้อรัง จากการใช้สมุนไพรพื้นบ้านในการดูแลสุขภาพ และการออกกำลังกายเป็นประจำ เช่น การเต้นแอโรบิค การเดินโดยใช้ไม้เท้า

๒. ชุมชนมีศูนย์จิตอาสาวัดความดันโลหิต การเจาะหาน้ำตาลในเลือด การชั่งน้ำหนัก เพื่อคัดกรองปัญหาสุขภาพ และโรคเรื้อรัง และป้องกันการเกิดภาวะแทรกซ้อนจากโรคเรื้อรัง

๓. ชุมชนและผู้สูงอายุได้รับความรู้เรื่องการดูแลสุขภาพโดยเฉพาะโรคเรื้อรังเช่น โรคเบาหวาน และโรคความดันโลหิตสูง

๔. ผู้สูงอายุได้รับการประสานและส่งต่อการดูแลสุขภาพกับผู้สูงอายุที่มีปัญหาสุขภาพกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

๕. ประชาชนทุกช่วงวัยในชุมชน ได้รับการให้บริการวิชาการอย่างต่อเนื่อง โดยมีวิทยาลัยฯ ให้การสนับสนุนวิทยากร

๖. ผู้สูงอายุได้รับการพัฒนาคุณภาพชีวิตด้านที่อยู่อาศัยที่ปลอดภัย และเสี่ยงต่อการพลัดตกหกล้มลดลง

๗. ผู้สูงอายุในชุมชนได้รับการติดตามเยี่ยม การคัดกรองปัญหาสุขภาพเบื้องต้น และการสำรวจปัญหาและความต้องการได้รับบริการสุขภาพตามความต้องการที่จำเป็น

ด้านเศรษฐกิจ

๑. ชาวบ้านและผู้สูงอายุมีรายได้เพิ่มขึ้น จากการปลูกผักสวนครัว ผักปลอดสารพิษ สมุนไพร การทำบายศรี การเลี้ยงไส้เดือน การทำปุ๋ยหมัก การจักสาน และการทำไม้กวาด

๒. มีสถาบันการเงินของชุมชน ที่เป็นแหล่งทุนในการสนับสนุนการประกอบอาชีพ การทำกิจกรรมต่าง ๆ และเป็นสถาบันรับฝากเงินออมของสมาชิก

ด้านสังคม

๑. ชุมชนมีความสามัคคี ช่วยเหลือพึ่งพาอาศัยกัน เอื้ออาทรและอยู่กันอย่างเครือญาติ

๒. มีความปลอดภัยในชีวิต และทรัพย์สิน

๓. เยาวชนมีสัมพันธภาพที่ดี เชื่อฟังผู้อาวุโส

๔. เป็นแหล่งแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับคน ในชุมชนและนอกชุมชน

๕. ชุมชนสามารถ เข้าถึงหลักประกันสุขภาพ โดยอาสาสมัครหมู่บ้าน (อสม.) ให้ความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับสุขภาพทุกครัวเรือน และรักษาอาการเบื้องต้น

ด้านวัฒนธรรม

๑. ชุมชนได้สืบสานศิลปวัฒนธรรม และประเพณีด้านต่าง ๆ ให้คงอยู่